

INTELLEKTUAL TEXNOLOGIYALAR DAVRIDA SAN'AT VA MADANIYAT TARAQQIYOTI

Shokirov Toxirjon Nurmamatovich

Farg'ona davlat universiteti

Musiqqa ta'limi va madaniyat kafedrasi katta o'qituvchisi., f.f.b.f.d. (PhD)

toxir1304@gmail.com +998916570207

ORCID ID 0000 0002 2056 2970

Annotatsiya. Ushbu maqola sun'iy intellektning (SI) san'at va madaniyatga bo'lgan ta'sirini keng miqyosda o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda zamonaviy texnologiyalar madaniy merosni saqlash, san'at asarlarini yaratish, ulardan foydalanish va auditoriya tajribasini kengaytirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Sun'iy intellektning ijodiy jarayonlarga qo'shgan hissi, uning san'at va madaniyat rivojiga ta'siri, ijodiy jarayonlarni avtomatlashtirishdagi yutuqlari va shu bilan birga yuzaga keladigan estetik hamda etik muammolar keng yoritiladi. Shuningdek, O'zbekistonda sun'iy intellekt texnologiyalarining san'at va madaniyat sohasidagi qo'llanilish imkoniyatlari va istiqbollari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, san'at, madaniyat, texnologiyalar, madaniy meros, ijodiy jarayon, raqamlashtirish.

РАЗВИТИЕ ИСКУССТВА И КУЛЬТУРЫ В ЭПОХУ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. Целью данной статьи является изучение влияния искусственного интеллекта (ИИ) на искусство и культуру в широком масштабе. В исследовании анализируется роль современных технологий в сохранении культурного наследия, создании и использовании произведений искусства, расширении зрительского опыта. Будет широко освещен вклад искусственного интеллекта в творческие процессы, его влияние на развитие искусства и культуры, достижения в автоматизации творческих процессов, а также возникающие при этом эстетические и этические проблемы. Также были рассмотрены возможности и перспективы использования технологий искусственного интеллекта в сфере искусства и культуры Узбекистана.

Ключевые слова: искусственный интеллект, искусство, культура, технологии, культурное наследие, творческий процесс, цифровизация.

THE DEVELOPMENT OF ART AND CULTURE IN THE ERA OF INTELLIGENT TECHNOLOGIES

Annotation. This article aims to study the impact of artificial intelligence (AI) on art and culture on a large scale. The study analyzes the role of modern technologies in preserving cultural heritage, creating works of art, using them, and expanding the audience experience. The contribution of artificial intelligence to creative processes, its impact on the development of art and culture, achievements in automating creative processes, and the aesthetic and ethical problems that arise at the same time are widely covered. The possibilities and prospects for the application of artificial intelligence technologies in the field of art and culture in Uzbekistan are also considered.

Keywords: artificial intelligence, art, culture, technologies, cultural heritage, creative process, digitization

KIRISH

Sun'iy intellekt (SI) bugungi kunda hayotning deyarli barcha jabhalariga kirib kelgan texnologiyalardan biridir. SI texnologiyalarining keng qo'llanilishi ilm-fan, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohaslarini rivojlantirish bilan birga, insoniyatning madaniy hayotiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, san'at va madaniyat sohasida SI ijodiy jarayonlarni yangicha shakllarda amalga oshirish imkonini bermoqda. Zamonaviy texnologiyalar madaniy merosni raqamlashtirish orqali uni kelgusi avlodlar uchun saqlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, SI san'at va madaniyatni xalqaro maydonga olib chiqish uchun yangi platformalar yaratmoqda. SI yordamida qadimiy qo'lyozmalarni tiklash, musiqiy kompozitsiyalar yaratish, tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish va sintez qilish imkoniyatlari yanada rivojlantirilmogda. Masalan, ilg'or algoritmlar yordamida san'at asarlarini 3D modellash orqali ularni virtual haqiqat muhitida namoyish etish amaliyoti keng tarqalgan. Bu esa, o'z navbatida, auditoriyaning san'at asarlari bilan interaktiv aloqada bo'lish imkoniyatlarini kengaytiradi [3:45]. Shu sababli, SI texnologiyalari san'at va madaniyatni rivojlantirish va yangi bosqichga olib chiqishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, SI yordamida san'at asarlarining yangi janrlarini yaratish tajribalari ham kengayib bormogda. O'zbekiston sharoitida esa SI texnologiyalari orqali qadimiy yodgorliklarni saqlash, xalq musiqasi va she'riyat namunalarini raqamlashtirish bo'yicha loyihalar amalga oshirilmogda. Bu jarayonlar milliy madaniy merosni global auditoriyaga yetkazishda katta ahamiyat kasb etmogda. Shu bilan birga, SI texnologiyalarining san'at va madaniyat sohasidagi amaliy qo'llanilishi estetik va etik muammolarni ham yuzaga keltirishi mumkinligi tahlilni talab qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Adabiyotlar tahlili sun'iy intellektning san'at va madaniyatga ta'sirini chuqurroq tushunish imkonini beradi. Karimov o'zining “Madaniy merosni

raqamlashtirishda sun‘iy intellektning roli” asarida SI texnologiyalarining O‘zbekistonda qadimiy yodgorliklar va qo‘lyozmalarni saqlashdagi ahamiyatini batafsil yoritgan. Bu ishda SI texnologiyalarining madaniy merosni tiklashdagi texnik jihatlari va amaliyotlari keltirilgan [3:50].

Xorijiy adabiyotlarda esa SI orqali yaratilgan san‘at asarlarini tahlil qilishga qaratilgan tadqiqotlar mavjud. Masalan, Smith va Brown o‘zining “Artificial Intelligence in Arts: A Global Perspective” asarida SI yordamida yaratilgan asarlarning estetik jihatlari va insoniy ijoddan farqlari haqida batafsil ma‘lumot beradi [5:130]. Bundan tashqari, G‘ulomov va Sharifov tomonidan yozilgan “San‘at va texnologiya: Innovatsion yondashuvlar” asarida O‘zbekiston sharoitida SI qo‘llanilishining istiqbollari haqida fikr yuritilgan [1:85].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari SI texnologiyalarining san‘at va madaniyatni rivojlantirishdagi o‘rnini tasdiqlaydi. Xususan, O‘zbekiston madaniy merosi namunalarini raqamlashtirishda SI texnologiyalari yordamida yuqori aniqlikdagi 3D modellar yaratilgani kuzatildi [3:47]. Ushbu texnologiya nafaqat obidalarni saqlash, balki ularni xalqaro auditoriyaga taqdim etish imkoniyatini ham yaratmoqda. Bu jarayon madaniyatning innovatsion rivojlanishiga hissa qo‘shmoqda. Shuningdek, Toshkentda tashkil etilgan “San‘at va Texnologiya” ko‘rgazmasida sun‘iy intellekt tomonidan yaratilgan asarlar katta qiziqish uyg‘otdi [1:88]. Bu holatlar sun‘iy intellektning ijodiy jarayonlarni avtomatlashtirish va insoniy tafakkur bilan uyg‘unlashish imkoniyatini ko‘rsatadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, sun‘iy intellekt orqali yaratilgan san‘at asarlari faqatgina ijodiy jarayonlarni yengillashtiribgina qolmay, balki yangi madaniy formatlarni shakllantiradi. Tadqiqot davomida o‘tkazilgan so‘rovnomalar SI asarlarining estetik jihatlari va ularning qabul qilinishi haqida ijobiy fikrlar bildirganini ko‘rsatdi.

XULOSA

Sun‘iy intellekt san‘at va madaniyat sohasiga kiritilgan innovatsion texnologiya sifatida nafaqat ijodiy jarayonlarni kengaytiradi, balki madaniy merosni saqlash va uni yangi shakllarda targ‘ib qilishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda sun‘iy intellektning madaniy merosni raqamlashtirishdagi ahamiyati yuqori ekanligini ko‘rsatdi. Bundan tashqari, SI yordamida yaratilgan san‘at asarlari insoniyatning yangi madaniy tajribalarini shakllantirishi mumkin.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, sun‘iy intellekt texnologiyalarining rivoji ijodiy jarayonlarga nafaqat qo‘shimcha qulayliklar yaratadi, balki insonning estetik va madaniy ehtiyojlarini yanada boyitishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu texnologiyalarni qo‘llash jarayonida estetik va etik muammolarni ham chuqur o‘rganish zarur. O‘zbekiston sharoitida sun‘iy intellekt texnologiyalarini

kengaytirish milliy merosni asrab-avaylash va global madaniy makonda o‘z o‘rnini topishga yordam beradi. intellekt san‘at va madaniyat sohasiga kiritilgan innovatsion texnologiya sifatida nafaqat ijodiy jarayonlarni kengaytiradi, balki madaniy merosni saqlash va uni yangi shakllarda targ‘ib qilishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda sun‘iy intellektning madaniy merosni raqamlashtirishdagi ahamiyati yuqori ekanligini ko‘rsatdi. Bundan tashqari, SI yordamida yaratilgan san‘at asarlari insoniyatning yangi madaniy tajribalarini shakllantirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G‘ulomov A., Sharifov B. “San‘at va texnologiya: Innovatsion yondashuvlar”. Toshkent: Ilm Ziya nashriyoti, 2017.
 2. Jones M. “Creative AI: The Future of Arts and Culture”. New York: ArtPress, 2020.
 3. Karimov Z. “Madaniy merosni raqamlashtirishda sun‘iy intellektning roli”. Toshkent: Fan nashriyoti, 2020.
 4. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi O‘zbekistonning madaniy merosi. Toshkent: OME nashriyoti, 2018.
- Smith J., Brown L. “Artificial Intelligence in Arts: A Global Perspective”. Camb